A photograph of two young students, a boy and a girl, both wearing backpacks and looking at a smartphone held by the boy. They are standing against a light background with decorative yellow and blue shapes.

Naruszenie prawa – Niezbędnik dla dzieci i młodzieży

Lekcja przygotowana przez
Wydział ds. Edukacji Prawnej

Czy każde naruszenie prawa to przestępstwo?

Czym jest wykroczenie?

Wykroczenie to:

- Czyn (działanie lub brak działania), który jest zabroniony przez ustawę obowiązującą w momencie jego popełnienia
- Zawiniony
- Zagrożony karą aresztu, ograniczenia wolności, grzywny do 5000 złotych lub nagany
- Społecznie szkodliwy (nawet w stopniu znikomym).

Przykłady wykroczeń

Szczucie psem
człowieka
(art. 108 KW)

Kradzież rzeczy
ruchomej o wartości
do 500 zł
(art. 119 KW)

Przekroczenie
prędkości
(art. 92a KW)

Przykłady z Kodeksu wykroczeń

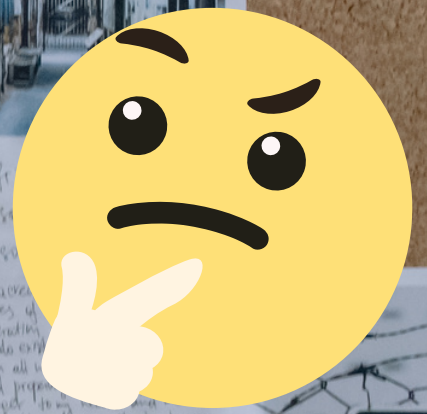
Art. 108

Kto szczyje psem człowieka, podlega karze ograniczenia wolności, grzywny albo karze nagany.

Art. 119

§ 1. Kto kradnie lub przywłaszcza sobie cudzą rzecz ruchomą, jeżeli jej wartość nie przekracza 500 złotych, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.

Czym jest przestępstwo?

Przestępstwo to:

- Czyn (działanie lub zaniechanie), który jest zabroniony przez ustawę obowiązującą w momencie jego popełnienia
- Bezprawny
- Zawiniony
- Społecznie szkodliwy (w stopniu wyższym niż znikomy)

Podział przestępstw

Ze względu wagę przestępstw, dzielimy je na:

ZBRODNIĘ

i

WYSTĘPKI

Jak odróżnić zbrodnię od występku?

Występek od zbrodni można odróżnić analizując prawne konsekwencje ich popełnienia.

Jeśli przestępstwo jest zagrożone karą **co najmniej 3 lat pozbawienia wolności**, to mamy do czynienia ze **zbrodnią**. Natomiast przestępstwo, które zagrożone jest karą łagodniejszą od 3 lat pozbawienia wolności jest **występkiem**.

Przykłady występów

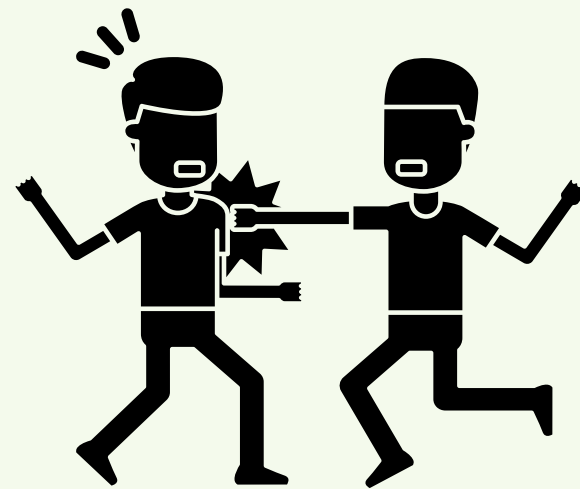
Kradzież (art.
278 KK)

Rozpijanie
małoletniego
(art. 208 KK)

Pobicie
(art. 158 KK)

Dezercja
(art. 339 KK)

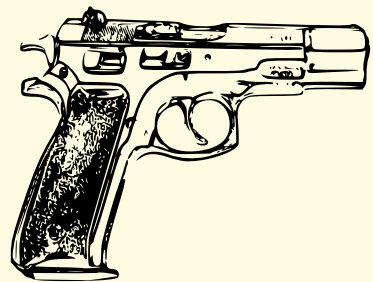

Nieumyślne
spowodowanie
śmierci
(art. 155 KK)

Przykłady zbrodni

Zabójstwo (art.
148 KK)

Zgwałcenie
dziecka
(art. 197 KK)

Fałszowanie
pieniędzy
(art. 310 KK)

Handel ludźmi
(art. 189a KK)

Wzięcie
zakładnika (art.
252 KK)

Zasady wymiaru kary pozbawienia wolności

Art. 148

- § 1 Kto zabija człowieka, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 8, karze 25 lat pozbawienia wolności albo karze dożywotniego pozbawienia wolności.

Art. 32

Karami są:

- 1) grzywna;
- 2) ograniczenie wolności;
- 3) pozbawienie wolności;
- 4) 25 lat pozbawienia wolności;
- 5) dożywotnie pozbawienie wolności.

Art. 37

Kara pozbawienia wolności wymieniona w art. 32 pkt 3 trwa najkrócej miesiąc, najdłużej 15 lat; wymierza się ją w miesiącach i latach.

Czy za zabójstwo można wymierzyć karę 20 lat pozbawienia wolności?

Kazus 1

Mikołaj i Jan poszli do sklepu z AGD. Mikołaj wziął 10 telefonów, każdy o wartości 900 zł, a następnie schował je do plecaka. Gdy wychodzili Jan odwrócił uwagę ochrony, wcześniej także pilnował, aby nie zwrócili uwagi na Mikołaja. Ochroniarze złapali jednak tylko Jana, przy próbie wyjścia ze sklepu. Jan tłumaczył się, że on niczego nie ukradł i jedynie pilnował, aby Mikołaj nie został złapany.

**Czy Janowi grozi odpowiedzialność karna?
Jeśli tak, to jaka?**

Kazus 2

Kamil zaprosił Michała na przejażdżkę swoim nowym samochodem marki Luxus. Michał w trakcie jazdy stwierdził, że Kamil jedzie zbyt wolno i zaczął go namawiać na przyspieszenie.

Po chwili Kamil osiągnął prędkość 150 km/h w terenie zabudowanym. Nieoczekiwanie bohaterów kazusu zatrzymał patrol policji. Kamil tłumaczył się policjantom, że nie miał zamiaru jechać z taką prędkością, lecz namówił go Michał.

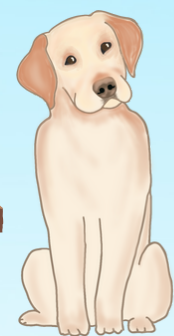
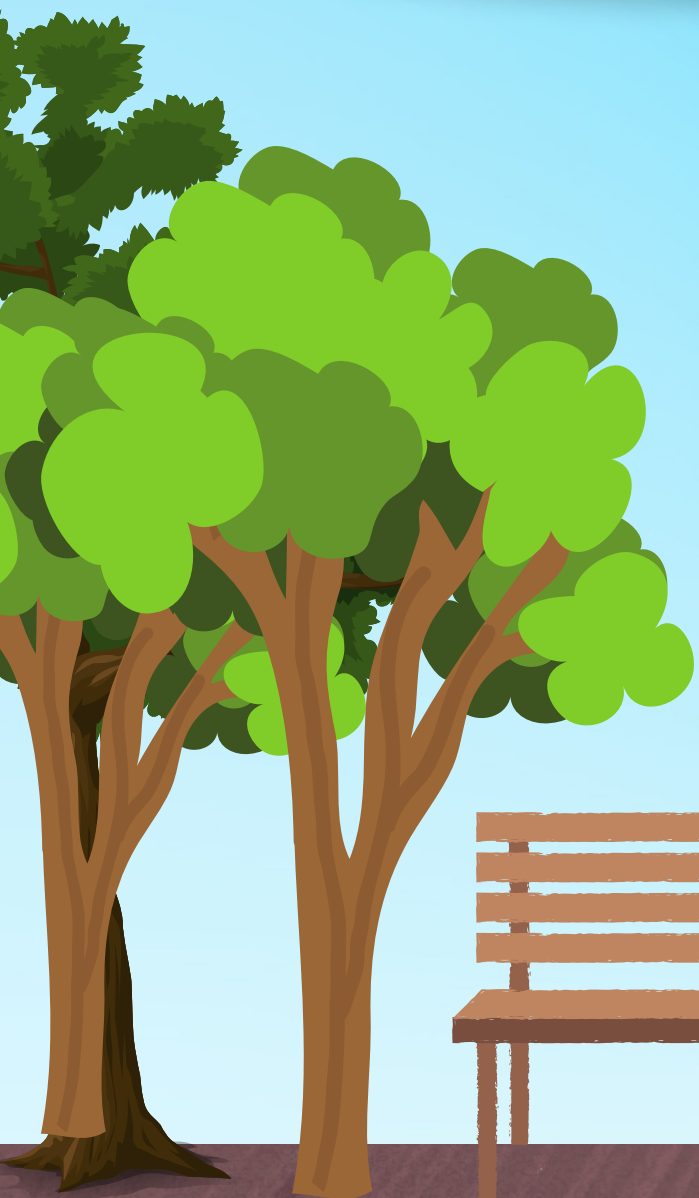
Czy fakt namówienia Kamila przez Michała do przekroczenia prędkości wpłynie na odpowiedzialność Kamila? Jaka kara grozi bohaterom kazusu?

Kazus 3

Daniel jest bardzo roztargniony. Podczas pobytu w sklepie wziął czekoladę i zaczął marzyć o swoich wakacjach. W roztargnieniu wyszedł ze sklepu, nie płacąc za czekoladę. Po chwili podbiegł do niego ochroniarz, Daniel oddał mu czekoladę i przeprosił, ale ochroniarz i tak wezwał Policję.

Czy Danielowi grozi odpowiedzialność karna?

Małoletni i nieletni

Małoletni to:

- pojęcie prawa cywilnego
- osoba, która nie ukończyła 18 lat i nie zawarła związku małżeńskiego (na skutek tych zdarzeń uzyskuje się pełnoletniość)

Nieletni to:

- pojęcie prawa karnego
- osoba od 13 do 17 lat, wobec której toczy się postępowanie dotyczące czynu karalnego
- osoba do 18 lat w postępowaniu dotyczącym demoralizacji
- osoba do 21 lat w postępowaniu dotyczącym wykonywania wcześniej orzeczonych środków wychowawczych lub poprawczych

Zasady odpowiedzialności karnej nieletnich

W przypadku popełnienia czynu zabronionego przez dziecko **przed ukończeniem 13 roku życia** sąd stosuje tylko środki wychowawcze, tj. upomnienie, oddanie pod dozór rodzicom, opiekunom lub specjalnemu kuratorowi, albo umieszczenie w zakładzie wychowawczym.

Zasady odpowiedzialności karnej nieletnich

Sprawa nieletniego, czyli osoby, która ukończyła 13 rok życia, ale nie ukończyła 17 roku życia w momencie popełnienia czynu karalnego, toczy się przed sądem rodzinnym na podstawie przepisów ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich. W sprawie o czyn karalny sąd rodzinny może zastosować środki wychowawcze i poprawcze.

Zasady odpowiedzialności karnej nieletnich

Po ukończeniu 17 roku życia sprawca ponosi odpowiedzialność karną.

Jednakże zamiast kary sąd może zastosować środki wychowawcze i poprawcze wobec osoby, **która ukończyła 17 lat, ale nie ukończyła 18 lat**

w momencie popełnienia czynu, jeżeli popełniony czyn stanowi występki oraz stopień rozwoju sprawcy, jego właściwości i warunki osobiste za tym przemawiają.

Demoralizacja

Osoby **poniżej 18 roku życia** mogą być umieszczone w zakładzie poprawczym, ośrodku wychowawczym albo w systemie dozoru kuratora również na skutek demoralizacji, która objawia się m.in.:

- upijaniem się,
- regularnym wagarowaniem,
- przejawianiem lekceważącego stosunku do porządku prawnego.

Małoletni jako ofiary przestępstw

Nierzadko w szkole i w innych miejscach małoletni padają ofiarą różnego rodzaju przestępstw.

Gdy jesteś świadkiem lub ofiarą przestępstwa nie obawiaj się zgłosić go na Policję. Możesz poinformować o tym wcześniej swoich nauczycieli lub rodziców i z nimi udać się złożyć zeznania.

Gdy sprawa jest pilna możesz wezwać Policję (nr 997 lub 112)

Przykłady przestępstw wśród nieletnich

Na następnych slajdach będziecie mogli zapoznać się z przykładami przestępstw, z którymi osoba nieletnia z różnych przyczyn może mieć styczność.

Rozpijanie małoletniego

To występki polegający na rozpijaniu małoletniego poprzez dostarczenie mu napoju alkoholowego, ułatwianie jego spożycia lub nakłanianie go do spożycia takiego napoju.

Podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2 na podstawie art. 208 Kodeksu karnego.

Posiadanie narkotyków

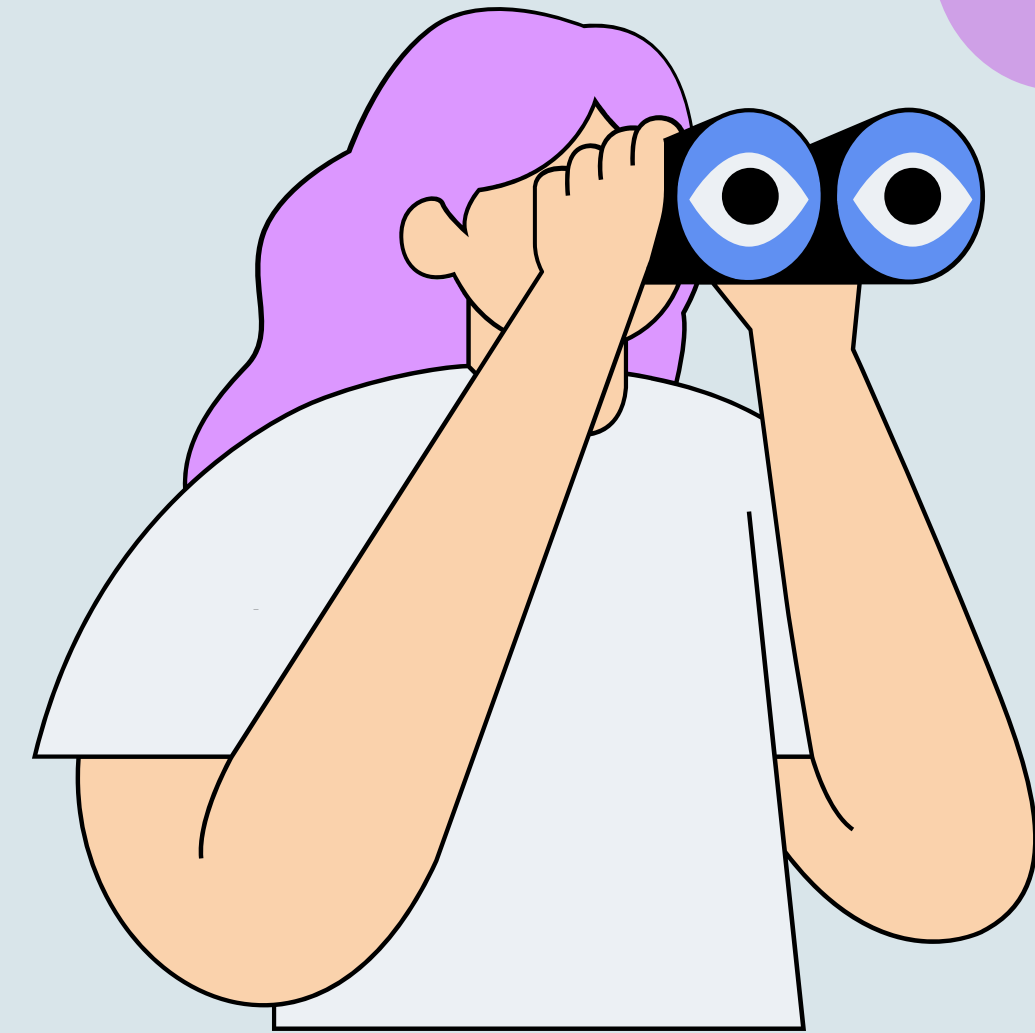
W Polsce posiadanie narkotyków, np. marihuany nawet na własny użytek stanowi przestępstwo zagrożone karą pozbawienia wolności do lat 3 na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii.

W przypadku mniejszej wagi sprawcy grozi kara grzywny, ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku. Natomiast w przypadku posiadania znacznej ilości narkotyków, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

Stalking

Stalking to uporczywe nękanie danej osoby, np. telefonowaniem, śledzeniem jej. Ma charakter powtarzających się zachowań, które wzbudzają w ofierze poczucie zagrożenia, poniżenia lub istotnie naruszają jej prywatność.

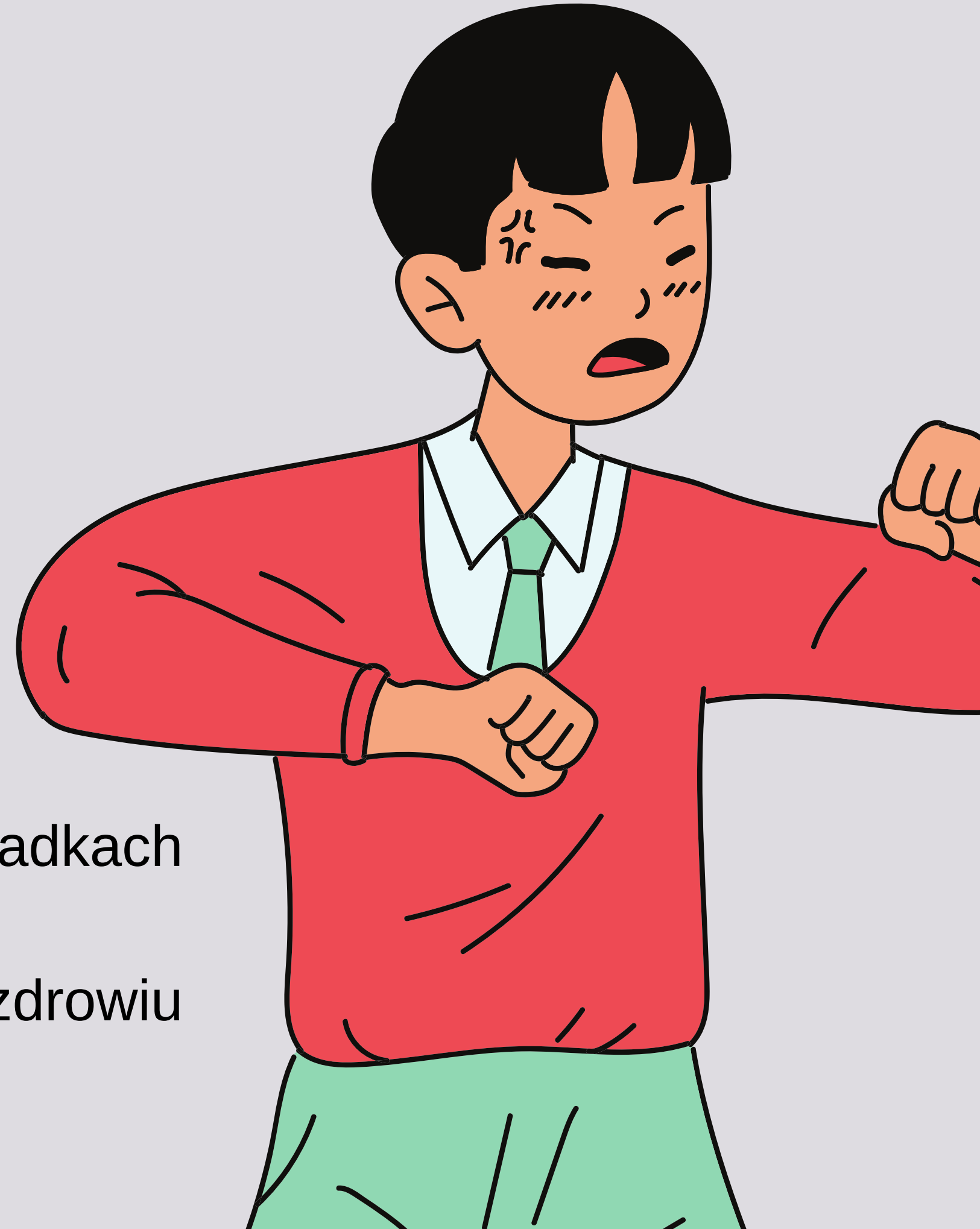

§ Na podstawie art. 190a § 1 Kodeksu karnego sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do 8 lat.

Pobicie

Pobicie należy odróżnić od bójki. W przypadku bójki mamy do czynienia z co najmniej 3 osobami, z których wszystkie są współwinne (wszystkie zgadzają się na walkę). Natomiast w przypadku pobicia mamy co najmniej dwóch napastników i co najmniej jedną ofiarę, która w pobiciu nie chce brać udziału.

Udział w bójce lub pobiciu w niektórych przypadkach grozi karą pozbawienia wolności do lat 3. Skutek w postaci śmierci lub ciężkiego uszczerbku na zdrowiu powoduje zaostrenie odpowiedzialności karnej na podstawie art. 158 Kodeksu karnego.

Kazus 1

Franek jest uczniem liceum i prowadzi bloga, na którym komentuje bieżące wydarzenia polityczne. Od dłuższego czasu osoba kryjąca się pod nickiem „XYZ21” krytykuje w komentarzach autora i jego wpisy. Franek do tej pory nie zareagował, ponieważ uważa, że każdy ma prawo do swojego zdania, jednak ostatnio „XYZ21” zaczął być wulgarny i grozić autorowi, że znajdzie jego miejsce zamieszkania. Franek czuje się zagrożony, jednak nie wie, co może zrobić.

1. Opiszcie z jakim przestępstwem mamy do czynienia w powyższym kazusie.
2. Czy przestępstwo opisane w kazusie jest występkiem, czy zbrodnią?

XYZ21

Kazus 2

Dominik w wieku 15 lat postanowił uzbierać pieniądze na wymarzone wakacje, kosząc trawnik swojego wujka Zbyszka, który ma 55 lat. Oprócz zapłaty, w ramach podziękowań, wujek Zbyszek regularnie częstował Dominika nalewką domowej roboty. Pewnego dnia Dominik po porannej wizycie u wujka poszedł do szkoły. Jedna z nauczycielek zauważyła, że chłopak jest pod wpływem alkoholu, więc złożyła zawiadomienie na Policję.

1. Opiszcie z jakim przestępstwem mamy do czynienia w powyższym kazusie.
2. Czy przestępstwo opisane w kazusie jest występkiem, czy zbrodnią?
3. Jakie konsekwencje prawne grożą Panu Zbyszkowi?

Kazus 3

Bartek (16 lat), Jarek (19 lat) i Michał (17 lat) to zapaleni gracze League of Legends. Podczas gry Michał zabił postać Jarka, za co ten postanowił się zemścić. Razem z Bartkiem dopadli Michała po szkole i pobili go tak mocno, że trafił do szpitala. Niestety okazało się, że w wyniku pobicia stracił wzrok. Bartek i Jarek stwierdzili, że nie chcieli trwale okaleczyć kolegi, a jedynie pobić.

1. Opiszcie z jakim przestępstwem mamy do czynienia w powyższym kazusie.
2. Czy przestępstwo opisane w kazusie jest występkiem, czy zbrodnią?
3. Jakie konsekwencje prawne grożą Bartkowi i Jarkowi?

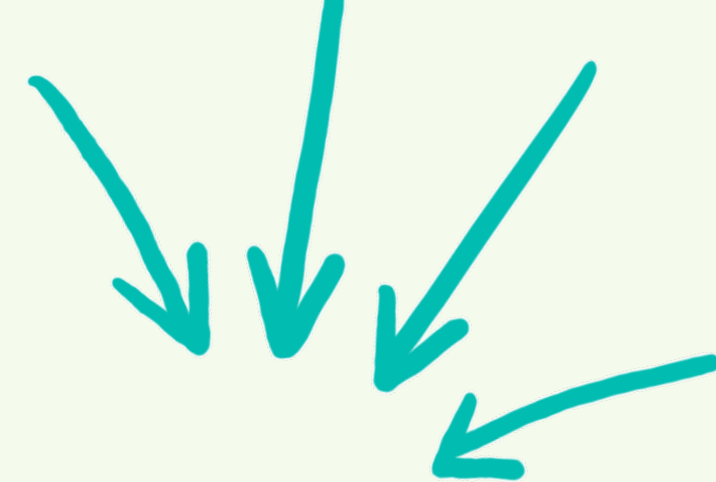

Kazus 4

Waldek (16 lat) postanowił zacząć zarabianić pieniądze sprzedając znajomym marihuanę. Mikołaja (18 lat) i Małgosię (19 lat) zatrzymała policja, gdy mieli przy sobie po kilka gramów marihuany. Wskazali oni, że kupili ją od Waldka. Policja zajęła się sprawą i znalazła u Waldka w domu 1 kg marihuany spakowany w porcjach. Rodzice Waldka stwierdzili, że nic o tym nie wiedzieli, a do pokoju Waldka nie wchodzili od kilku miesięcy. Waldek tłumaczył się, że czytał, iż w Holandii marihuana jest legalna i nie miał pojęcia, że w Polsce jest zakazana.

1. Opiszcie z jakim przestępstwem mamy do czynienia w powyższym kazusie.
2. Czy przestępstwo opisane w kazusie jest występkiem, czy zbrodnią?
3. Jakie konsekwencje prawne grożą bohaterom kazusu?

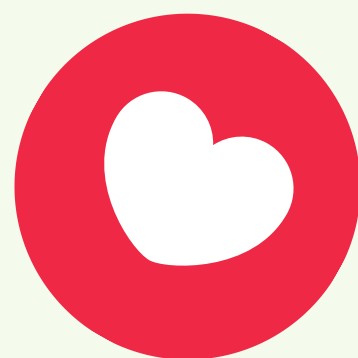

Zachęcamy do śledzenia profilu
Wydziału ds. Edukacji Prawnej Ministerstwa Sprawiedliwości
na Facebooku:

<https://www.facebook.com/Edukacja-Prawna>

DZIĘKUJEMY ZA UWAGĘ I ZACHĘCAMY DO ŚLEDZENIA KOMUNIKATÓW